

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Erdem Başçı
Başkan Yardımcısı

12 Kasım 2008

Küresel Kriz, Küresel Tepki - 1

G-20 Bildirisi, Brezilya, Kasım 8-9, 2008

- ✓ “Fiyat istikrarı ile uyumlu bir ekonomik büyümeyi istikrarlı ve sürdürülebilir bir biçimde teşvik etmek amacıyla, maliye ve para politikası gibi araçlar da dahil olmak üzere, her ülkenin kendi ihtiyaçları ve mevcut politika araçları çerçevesinde gereken tüm önlemleri alması konusundaki kararlılığımızı teyit ederiz.”

<http://www.g20.org/G20/>

Küresel Kriz, Küresel Tepki - 2

G-20 Bildirisi, Brezilya, Kasım 8-9, 2008 (devamı)

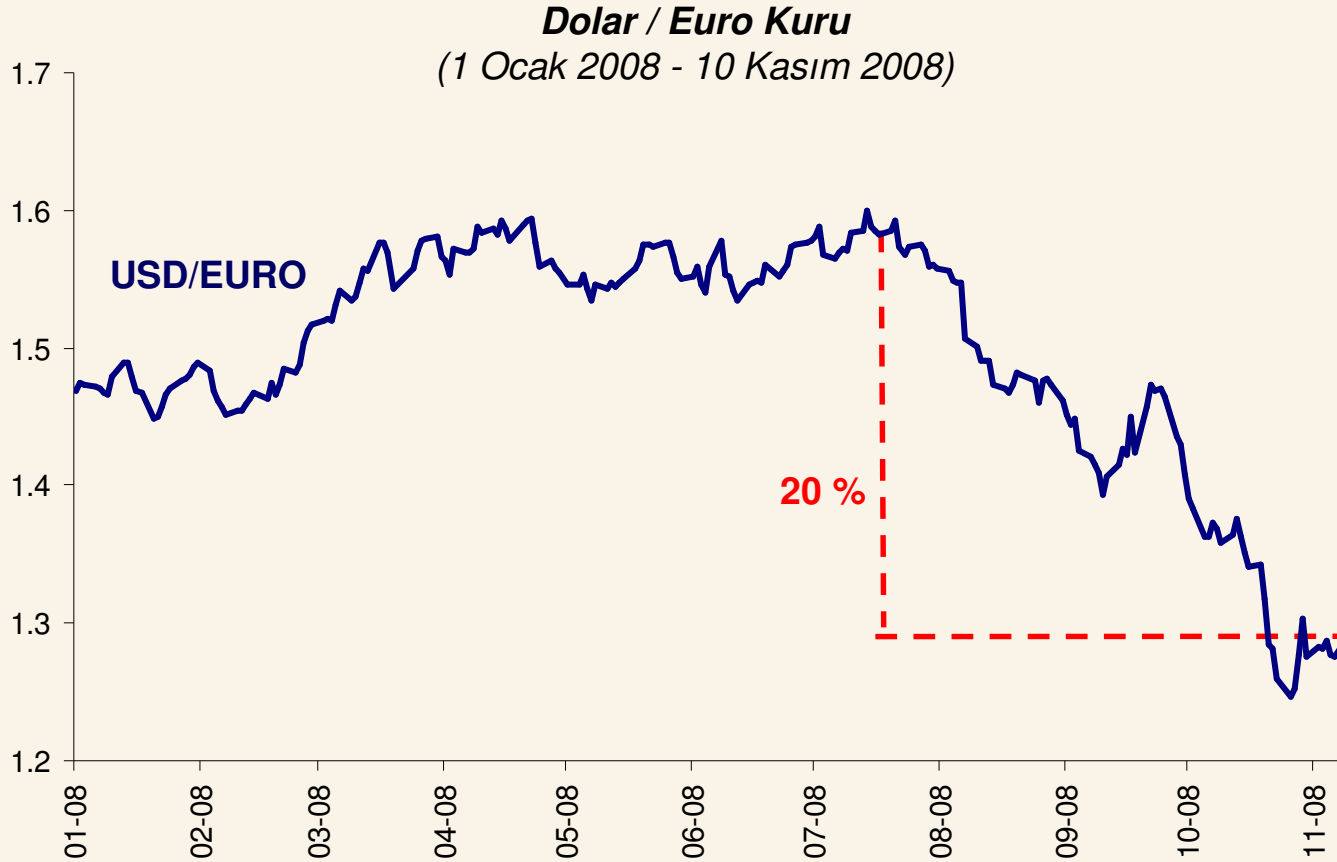
- ✓ “Yaşanmakta olan krizin en olumsuz yönü, kredi ve hisse senedi piyasalarında görülen daralma ile sermayenin krizin kaynağı olan ülkeye dönme eğilimi göstermesidir.”
- ✓ “Yükselen ve gelişmekte olan ülkelerin, devam eden altyapı yatırımları da dahil olmak üzere kalkınmalarını ve sürdürülebilir büyümelerini devam ettirebilmeleri için krediye ulaşım imkanlarını yeniden tesis edecek ve sermaye girişlerinin devam etmesini sağlayacak yollar bulmamız gerekmektedir.”

<http://www.g20.org/G20/>

Küresel Likidite Sorunu - 1

Temmuz ayının sonundan itibaren ABD Doları, Euro karşısında yaklaşık olarak yüzde 20 oranında değer kazanmıştır.

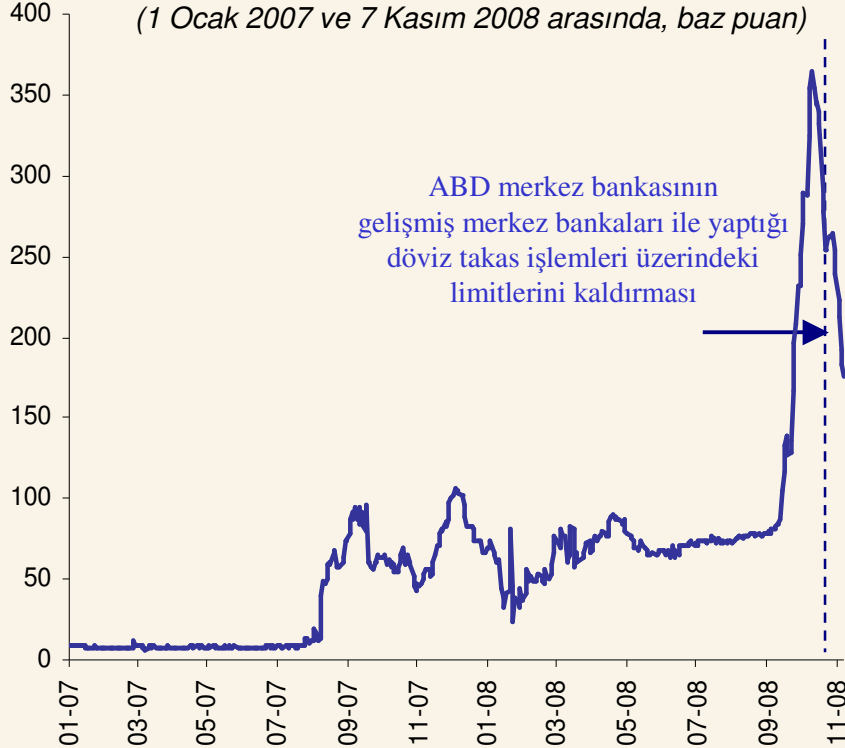
Kaynak: Avrupa Merkez Bankası

Küresel Likidite Sorunu - 2

Küresel likidite koşullarında arızî olarak olağanüstü değişimler gözlenmektedir.

3 Ay Vadeli LIBOR Faiz Oranı ile Gecelik Swap Getirisi (OIS) Arasındaki Fark (OIS Spread)
(1 Ocak 2007 ve 7 Kasım 2008 arasında, baz puan)

* Not: Geri ödenme riskini içeren LIBOR ile kredi risk primi düşük olan OIS arasındaki fark bankaların birbirine güven düzeyinin bir göstergesidir.
Kaynak: Bloomberg

3 Ay Vadeli LIBOR Faiz Oranı ile 3 Ay Vadeli ABD Hazine Bonosu Getirisi Arasındaki Fark (TED Spread)
(1 Ocak 2007 ve 7 Kasım 2008 arasında, baz puan)

Kaynak: Bloomberg

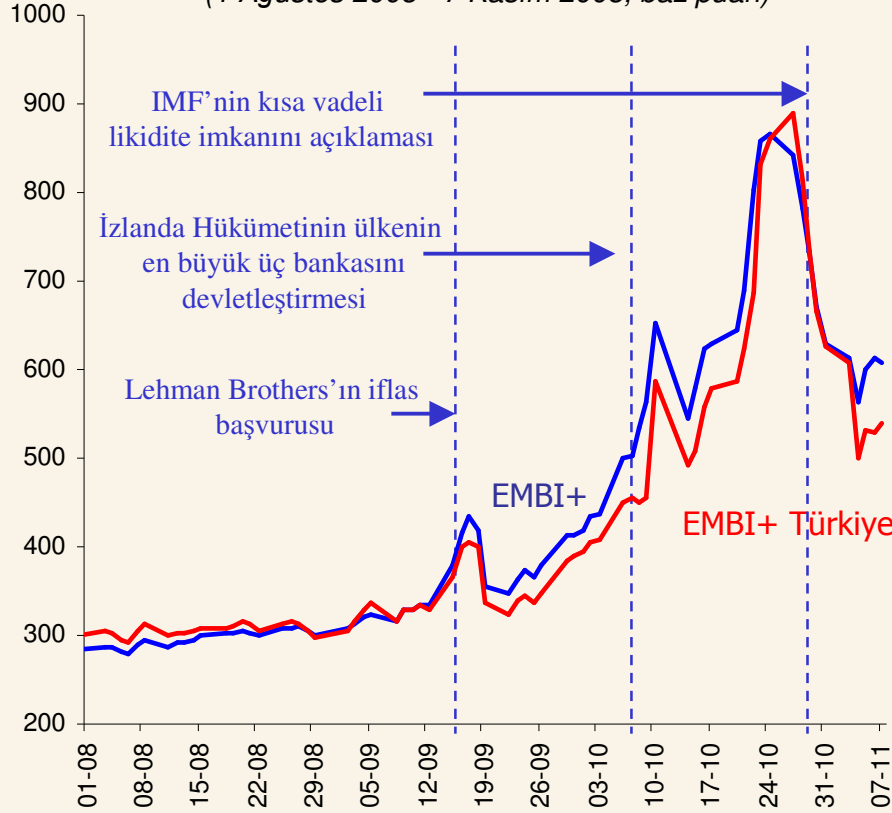

Küresel Likidite Sorunu - 3

Bu durum, uluslararası likidite koşullarına duyarlı diğer ülkeler gibi Türkiye'yi de etkilemektedir.

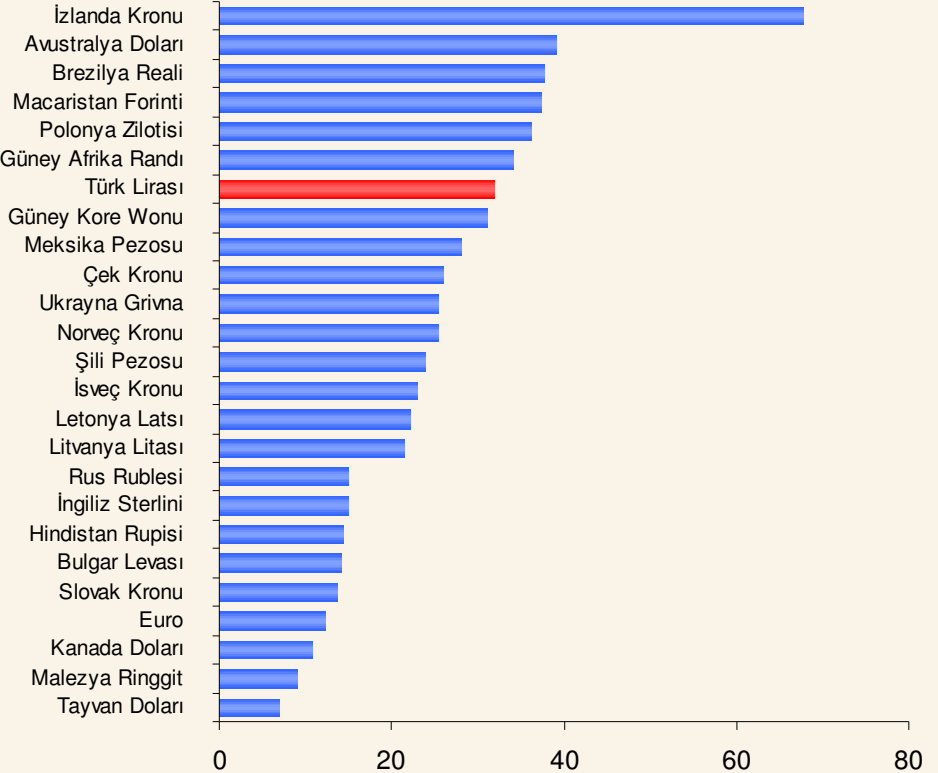
Risk Göstergeleri

(1 Ağustos 2008 - 7 Kasım 2008, baz puan)

Döviz Kurlarındaki Değişimler

(1 Ağustos 2008 ve 7 Kasım 2008 arasında, yüzde)

Küresel Likidite Sorunu - 4

Gelişmekte Olan Ülkelerde Yaşanan Likidite Sorununa Karşı Küresel Ölçekte Alınan Önlemler:

1. Uluslararası Para Fonu (IMF), gelişmekte olan ülkelerin geçici likidite sorunlarını çözmek amacıyla Kısa Dönem Likidite İmkânı (Short term liquidity facility, SLF) adı altında yeni bir politika aracını devreye soktu (29 Ekim 2008).
2. Amerikan Merkez Bankası (FED); Brezilya, Meksika, Güney Kore ve Singapur Merkez Bankaları'na geçici swap (karşılıklı döviz takası) imkanı sağladı. Bu yolla FED ilgili ülkenin merkez bankasına 30 milyar ABD Dolarına kadar likidite sağlayabilecektir (29 Ekim 2008).

Türkiye'ye Yansımaları

1. **ABD Doları likiditesi**
2. **ABD Doları cinsinden pozisyonlar**
3. **Cari Açık:** *“Mevcut verilere göre yapılan tahminler önümüzdeki yıl cari açıkta belirgin bir iyileşmeye işaret etmektedir.”* (Başkan Yılmaz'ın Konuşması, 31 Ekim 2008)

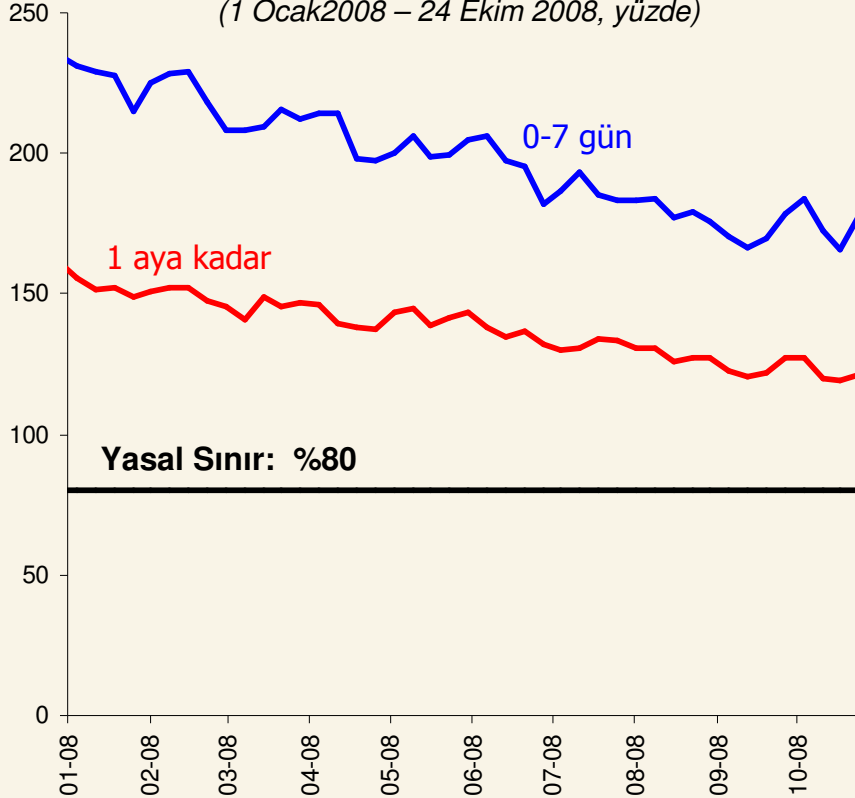

Bankacılık Sistemi

Türkiye’de bankacılık sistemi döviz likiditesi açısından krize göreceli olarak hazırlıklı yakalanmıştır.

Kısa Vadeli Yabancı Para Likidite Yeterlilik Rasyoları

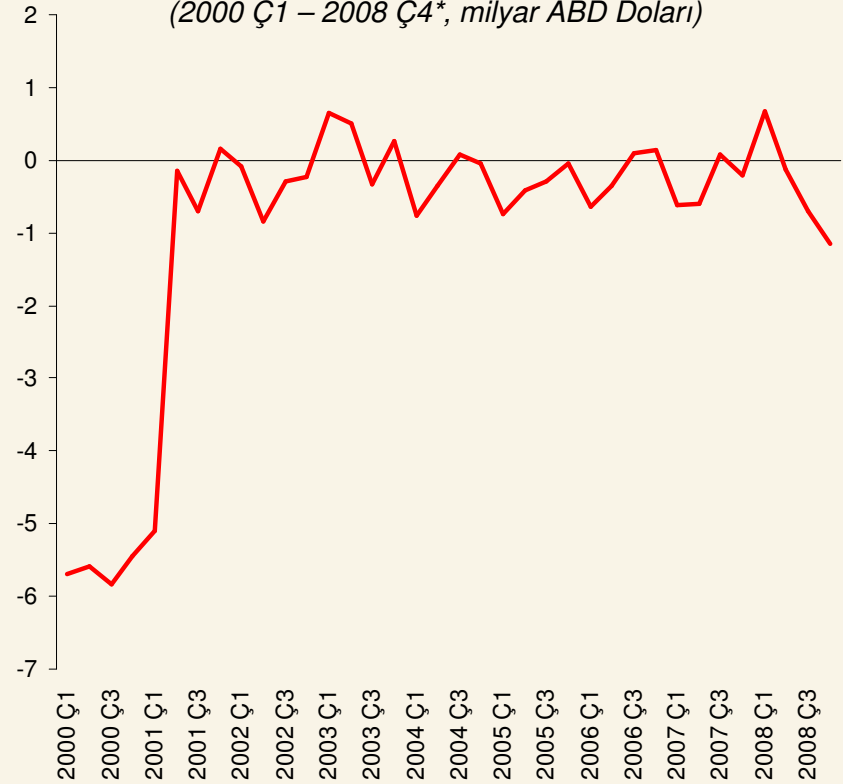
(1 Ocak 2008 – 24 Ekim 2008, yüzde)

Kaynak: BBDK, TCMB

Bankacılık Sektörünün Yabancı Para Pozisyonu

(2000 Ç1 – 2008 Ç4*, milyar ABD Doları)

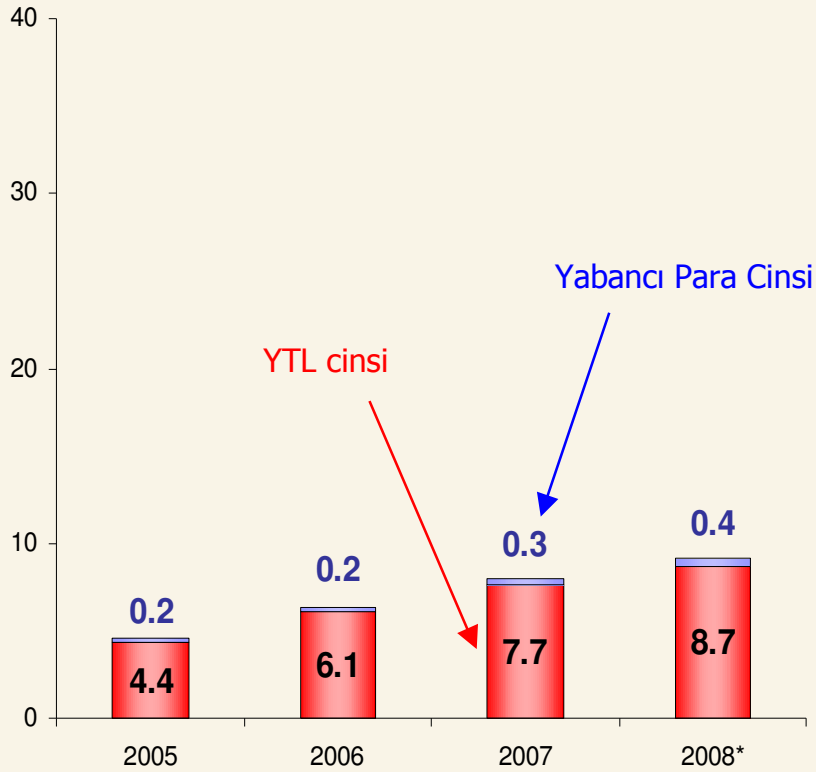

* 31 Ekim 2008 itibarıyla
Kaynak: BBDK, TCMB

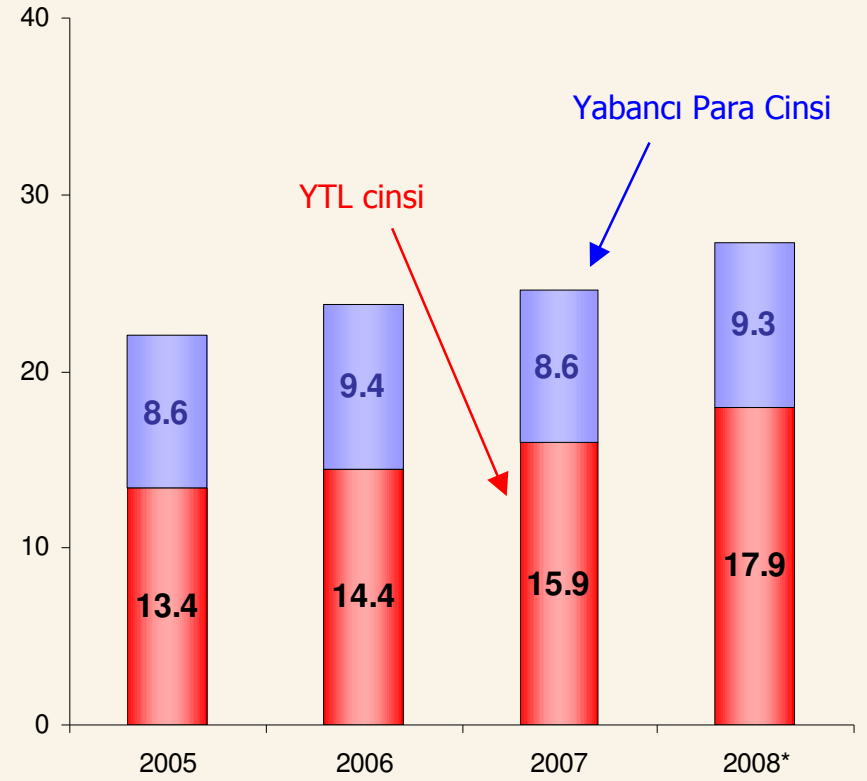
Hanehalkı

Tüketici Kredilerinin Kompozisyonu
(2005-2008*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

* 24 Ekim 2008 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Tasarruf Mevduatının Kompozisyonu
(2005-2008*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

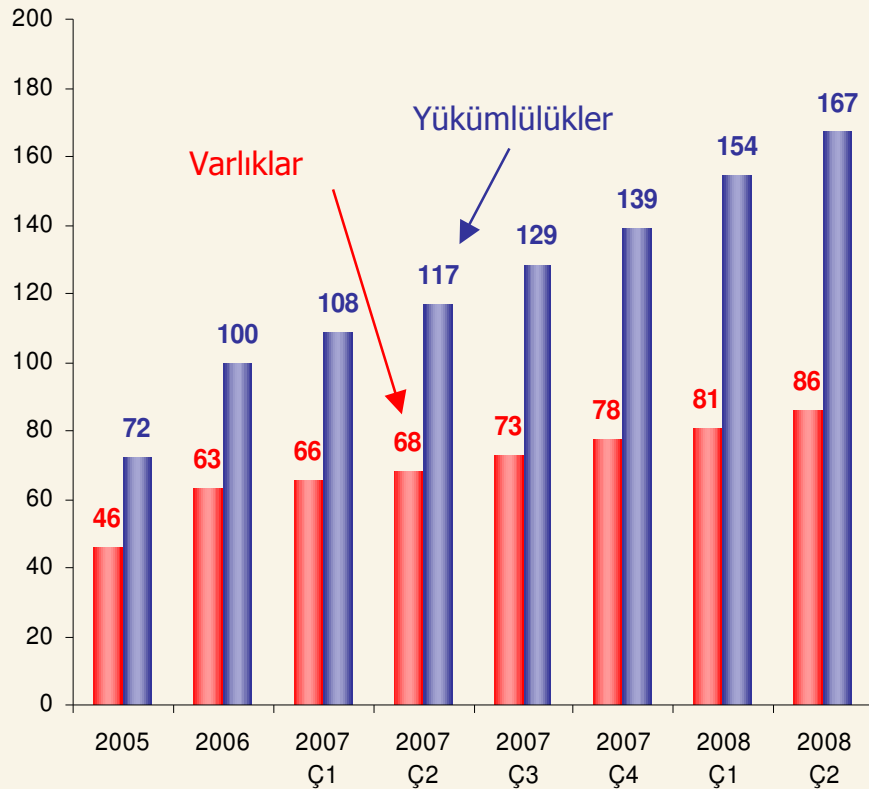

* 24 Ekim 2008 itibarıyla
Kaynak: TCMB

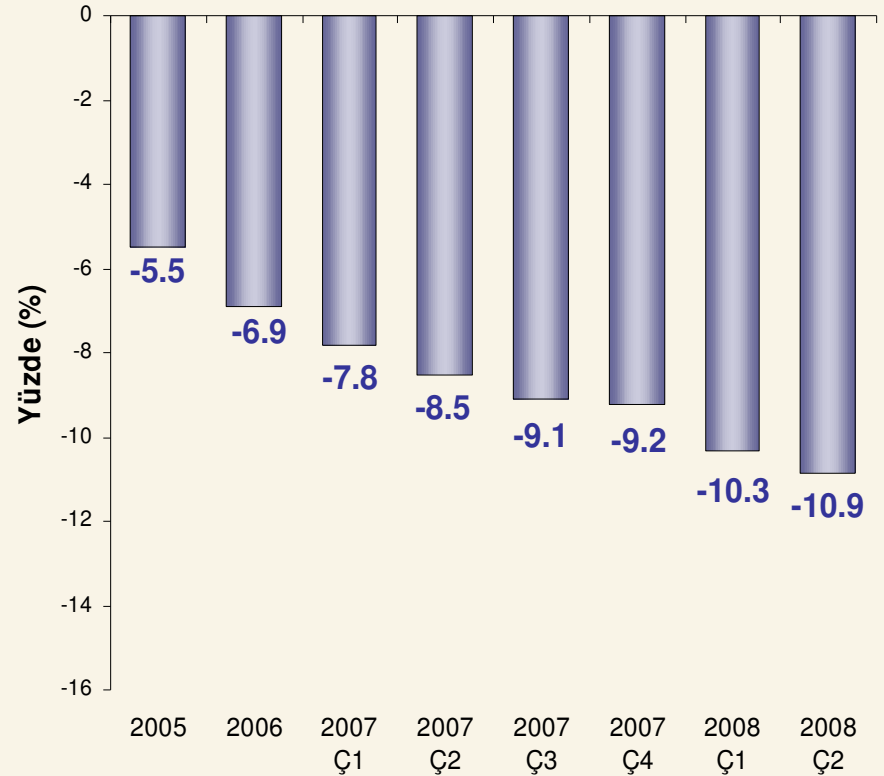
Firmalar

Firmaların Yabancı Para Varlık ve Yükümlülükleri
(2005 – 2008 Ç2, milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB

Firmaların Yabancı Para Pozisyonu
(2005 – 2008 Ç2, GSYİH'ye oranı, yüzde)

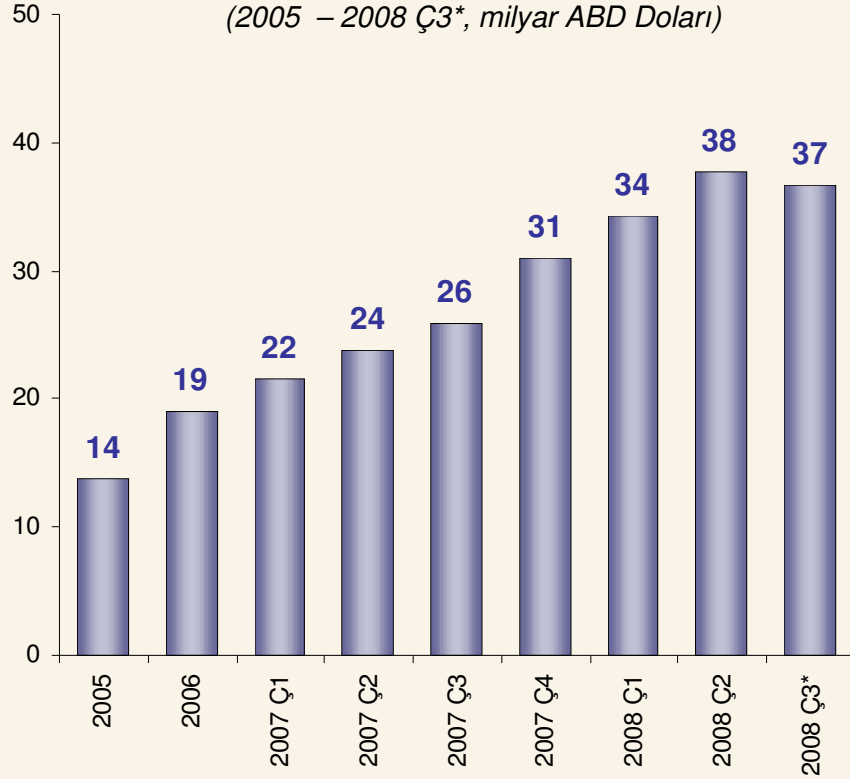

* GSYİH hesaplamalarında ABD Doları yıl ortalaması olarak alınmıştır.
Kaynak: TCMB

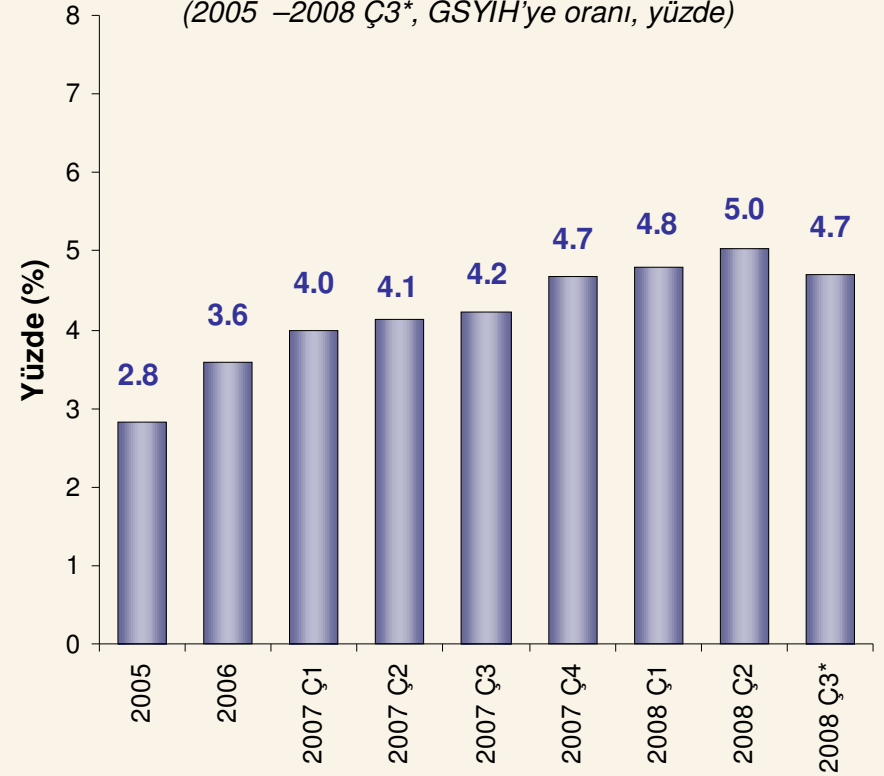
Firmalar

Yurt İçi Bankaların Yurt Dışı Şubeler Üzerinden Firmalara Kullandırdıkları Krediler
(2005 – 2008 Ç3*, milyar ABD Doları)

* Ağustos 2008 tarihi itibarıyla
Kaynak: TCMB

Yurt İçi Bankaların Yurt Dışı Şubeler Üzerinden Firmalara Kullandırdıkları Krediler
(2005 –2008 Ç3*, GSYİH'ye oranı, yüzde)

* Ağustos 2008 tarihi itibarıyla. GSYİH hesaplamalarında ABD Doları yıl ortalaması olarak alınmıştır.
Kaynak: TCMB

Döviz Likidite Önlemleri - 1

Merkez Bankası, bankacılık sistemi döviz likiditesinin öneminin farkındadır ve bu dönemin en az sorunla atlatılabilmesi için alınabilecek önlemleri aşamalı bir şekilde uygulamaya koymaktadır.

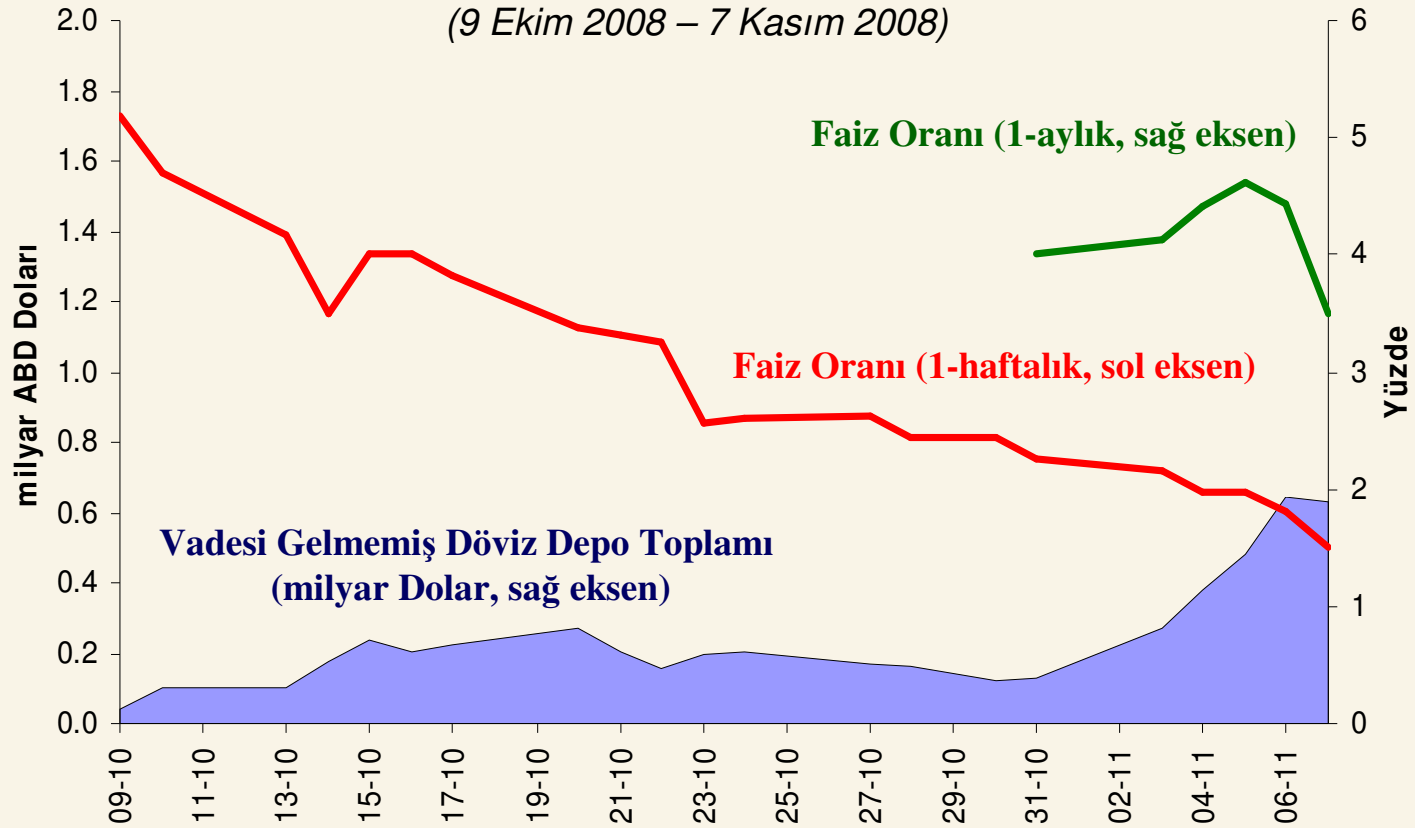
Alınan Önlemler:

- 1. Döviz Depo Piyasasının açılması*
- 2. Bankaların Döviz Depo işlem limitlerinin artırılması*
(5,4 milyar ABD doları → 10,8 milyar ABD doları)
- 3. Dalgalı kur rejimi ile uyumlu olarak, döviz piyasası likiditesini desteklemek amacıyla günlük döviz satım ihalelerine başlanması*
(30 Ekim 2008 tarihinde döviz satım ihalelerine ara verildi)

Döviz Depo Piyasası

Vadesi Gelmemiş Döviz Depo Toplamı ve Döviz Depo Piyasasındaki Faiz Oranı
(9 Ekim 2008 – 7 Kasım 2008)

Kaynak: TCMB

Döviz Likidite Önlemleri - 2

Merkez Bankası, bundan sonra da döviz piyasasının etkin çalışması ve döviz likiditesinin desteklenmesi amacıyla gerekmesi halinde ilave önlemleri imkanları ölçüsünde ve basiretli bir şekilde almaya devam edecektir.

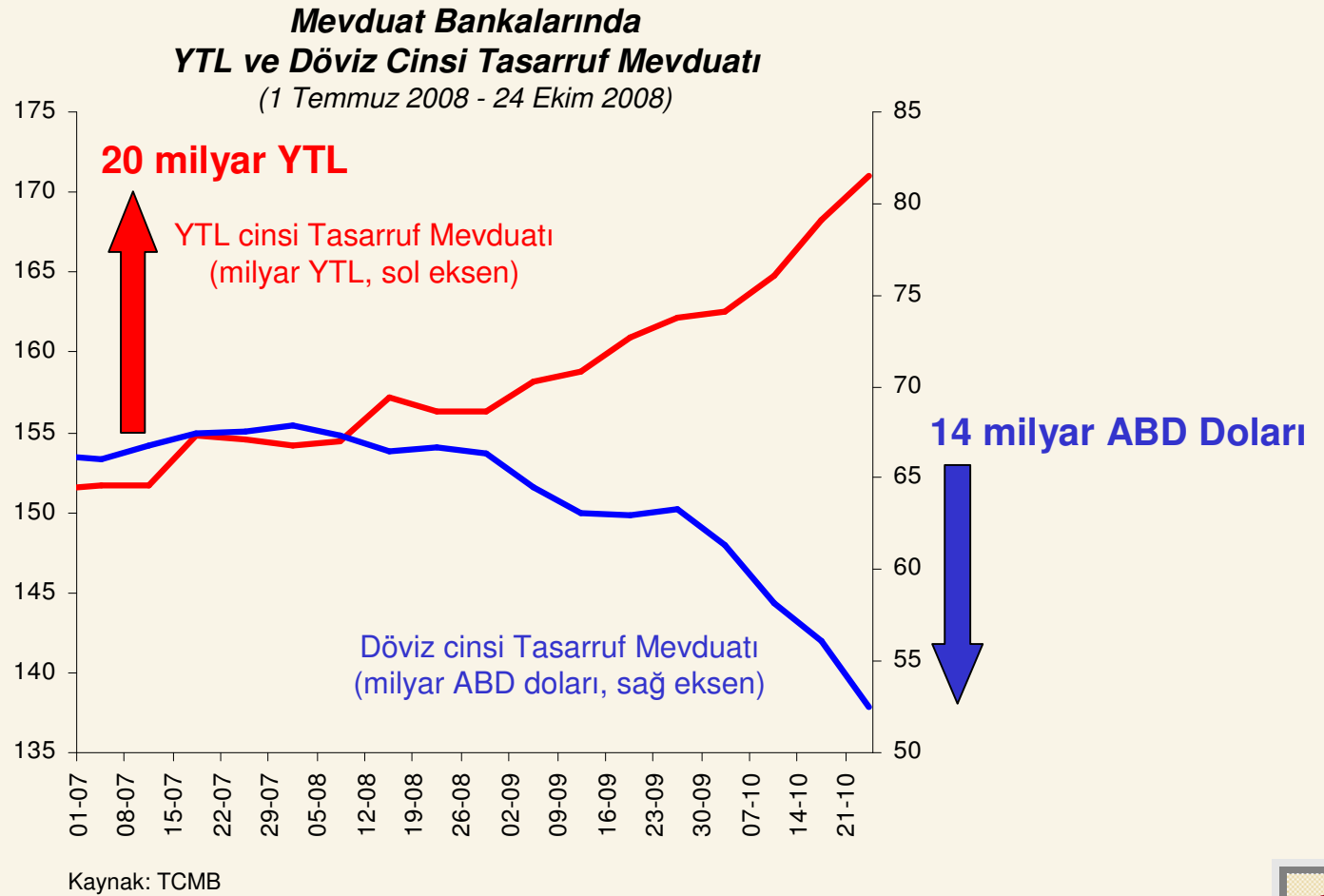
Alınabilecek İlave Önlemler (Sırasıyla):

- 1. Döviz Depo işlemlerinin limitlerinin artırılması,*
- 2. Döviz Depo faizinin, “nihai borçlanma imkanı” özelliği gözardı edilmeksizin düşürülmesi,*
- 3. Döviz Depo işlemlerinin vadesinin uzatılması,*
- 4. Döviz cinsi zorunlu karşılık oranlarının sınırlı ölçülerde indirilmesi*

Yeni Türk Lirası'na Dönüş

Bankaların mevduat tarafında gözlenen YTL'ye dönüş eğiliminin, kredilerde de gerçekleşmesi sağlıklı bir gelişmedir.

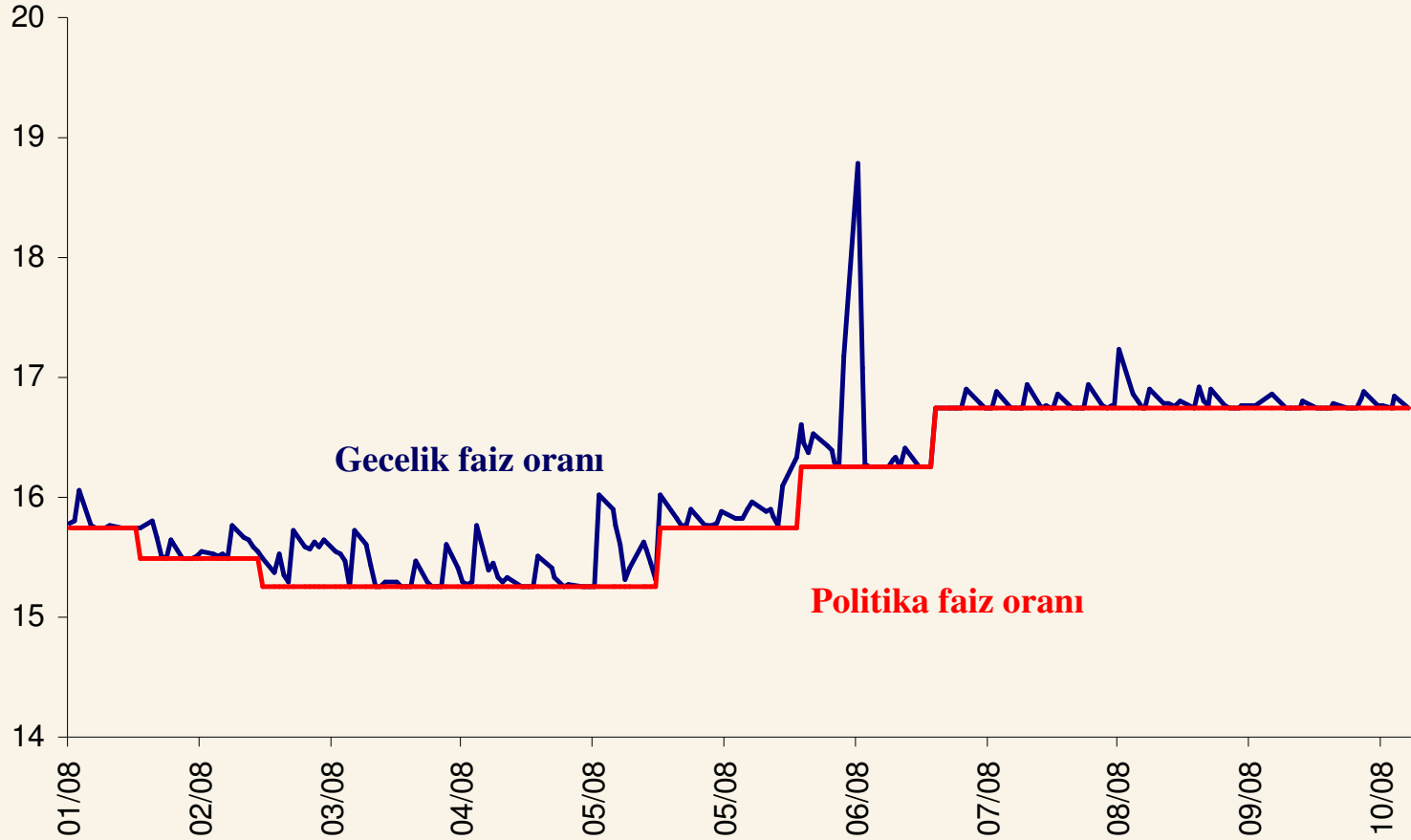
Yeni Türk Lirası Likidite Yaklaşımı - 1

- Merkez Bankası'nın likidite yönetimi genel çerçevesi oldukça esnek ve bankacılık sisteminin likidite ihtiyacını etkin bir şekilde karşılayabilecek yapıdadır.
- Merkez Bankası, YTL para piyasalarında hiçbir aksaklığa izin vermeyecek, ödemeler sisteminin sağlıklı bir şekilde çalışmaya devamını temin edecektir.

Yeni Türk Lirası Likidite Yaklaşımı - 1

Politika Faiz Oranı ve Repo-Ters Repo Piyasasında Oluşan Gecelik Faiz Oranı
(1 Ocak 2008 - 3 Kasım 2008 arasında, yüzde)

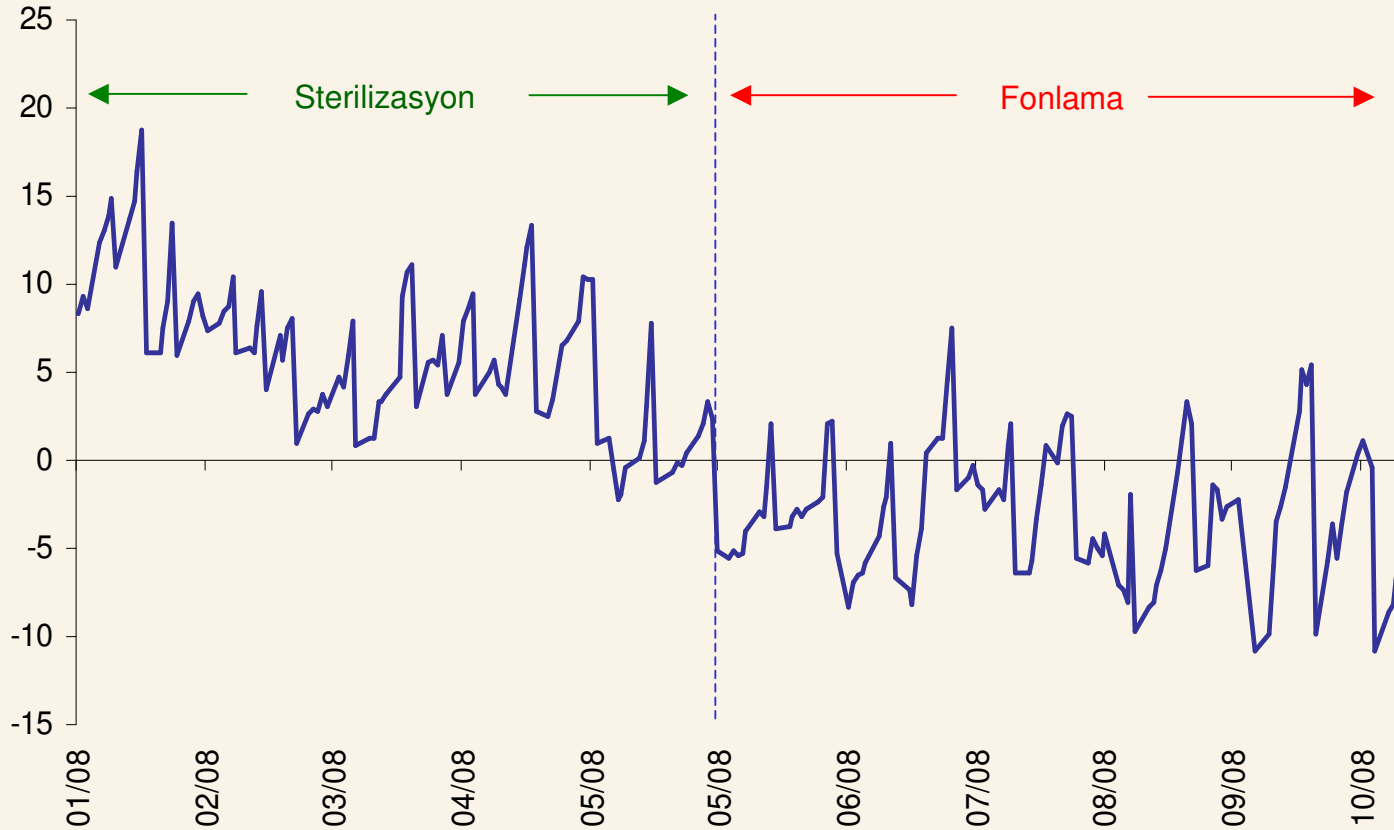

Kaynak: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, TCMB

Yeni Türk Lirası Likidite Yaklaşımı - 1

Merkezi Bankasınca Sağlanan YTL Likiditesi
(1 Ocak 2008 – 7 Kasım 2008, milyar YTL)

Kaynak: TCMB

Yeni Türk Lirası Likidite Yaklaşımı - 2

Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde piyasada YTL likidite sıkışıklığı artarsa;

1. Teknik faiz indirimi erkene alınarak operasyonel yapı değiştirilebilecektir.
2. Likidite sıkışıklığının gelişimine bağlı olarak,
  - a. Repo işlemleri ile fonlama vadesinin uzatılması,
  - b. Doğrudan DİBS alımları,gündeme alınabilecektir.
3. Likidite sıkışıklığının kalıcı olarak artması ve diğer önlemlerin yeterli olmaması halinde YTL zorunlu karşılıkların sınırlı ölçüde indirilmesi gündeme alınabilecektir.

Teşekkürler.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Erdem Başçı
Başkan Yardımcısı

12 Kasım 2008